

उमाकट पु० उमाया अतस्या हरिद्राया वा रजः कटच् ।
अतस्या हरिद्रायाश्च रजसि ।

उमागुक् पु० ईत० । हिमालये तस्य उमायाजनकत्वा-
त्तथात्वम् । उमाजनकादयोऽप्यत्र । तस्याश्च तदुत्पत्ति
कथा शिवपु० दृश्या ।

उमाचतुर्थी स्त्री उमायाजन्मदिनम् चतुर्थी । ज्यैष्ठ्यशुक्लच-
तुर्थ्याम् "ज्यैष्ठ्यशुक्लचतुर्थ्यान्तु जाता पूर्वमुमा सती ।
तस्मात् सा तत्र संपूज्य स्त्रीभिः सौभाग्यवृद्धये" ब्र० पु०

उमापति पु० ईत० । महादेवे । स च यथा तासुपयेसे
तत्कथा शिवपु० दृश्या तन्मूलकं कुमारै च
वर्णिता एवमन्यत्वापि पुराणे दृश्या । "मेनां यावत् सती
प्राप्य हिमाचलपतिव्रताम् । उमरूपा हि तपसा पतिं
प्राप पिनाकिनम्" । काशीख० उमाधवादयोऽप्यत्र

उमावन न० उमाप्रोतये वनमत्र । पुरभेदे शोणितपुरे हेम०
उमासहाय पु० ईत० । महादेवे दुर्गासहायतत्सह-
चरादयोऽप्यत्र

उमासुत पु० ईत० । कान्ति केये । तत्कथा अग्निकुमारशब्दे
५५ पु० शिवपुराणे च दृश्या । उमातनयपार्वतीसुतादयोऽप्यत्र
उम्बर पु० उमित्यव्यक्तशब्दं वृणाति वृ अच् । ?द्वारोर्द्धकाष्ठे,
२ गभ्रवर्भेदे च । "उम्बरस्तम्बु रश्मैव जगुरन्त्ये च पङ्-
गणान्" हरि० १२८ अ० ।

उम्बी स्त्री उम्+वा-क गौरा० डीष् प्रषो० वस्य वः । "मङ्करी
त्वर्द्धपक्ता या यवगोधूमयोर्भवेत् । तृणानलेन समुद्गृष्टा
बुधैरुन्मीति सा स्मृता" इति भा० प्र० उक्तायाम् अर्द्धपकय-
वगोधूमयोर्मङ्गुल्याम् । "उम्बी ककप्रदा बल्या लघ्नी
पित्तानिबापहा" भा० प्र० ।

उम्बुर पु० उम्+वृ-क उत् रपरः । द्वारोर्द्धकाष्ठे ।

उम्भि लि० उम्भ-इन् । प्र०के । ततः कक्ष्यां० जाताद्यर्थे
ढकञ् । औम्भेयक तज्जातादौ लि०

उम्ब्य न० उमाया अतस्या भवनं क्षेत्रम् वा यत् । अतसीभ-
वनक्षेत्रे पक्षे खञ् औमीन तत्रार्थे न०

उम्बोचा स्त्री अम्बरोभेदे । "ऋतुस्यला घृताची च विश्वाची
पूर्वचित्यपि । उम्बोचेति च विख्याता" भा० आ० १२३ अ०

उर गतौ सौ० पर० सक० सेट् । ओरति औरीत् उवोर उरठः

उर पुं स्त्री उर-क । ?मेघे स्त्रियाम् अजा० टाप् । "अत्रा वि
नेमिरेषासुराम्" ८, ३४, ३, "उरां मेघीम्" भा० २ गन्तरि
लि० । "उरामथिरा वयुनेषु" ऋ० ८, ६६, ८ ।

उरः ऋत्रिका स्त्री ७त० । सक्ताहारे अमरः ।

उरग पुं स्त्री० उरसा गच्छति उरस्+गम-ड सलोपश्च । ?सर्पे,
स्त्रियां जातित्वात् डीष् पादभ्युन्यतया उरसैव तेषां ङि
गमनम् । "भिन्वोत्यितं भूमिभिवोरगाणाम्" "बिलभगना-
विवोरगौ" "अङ्गुलीवोरगजता" रघुः । २ तद्देवताके
अङ्गुलपानक्षत्रे । "उरगविधिशताख्याः शर्वरीनाथवारे"
ज्यो० त० । ४ सीसके तस्य नागवीजजत्वेनाऽभेदोपचा-
रात्तथात्वम् । अहिशब्दे ५८१ पु० विवृतिः ।

उरगभूषण पु० उरगोभूषणस्य । सर्पभूषणे महादेवे
उरगराज पु० ईत० टच् समा० । ?सर्पराजे वासुकौ ।
उरगोराजेव उपमि० स० । २ महासर्पे च । "प्रहर्षुरेवो-
रगराजरज्जवः" माघः उरगेशतदिन्द्रादयोऽप्युभयत्र ।
"उरगेन्द्रमूर्द्धरहरत्सन्निधेः" माघः । [तथात्वम् ।

उरगस्थान न० ईत० । पाताले तेषां तत्रस्थितत्वात् पातालस्य
उरगाशन पु० उरगानन्नावि अश-ल्यु ईत० । सर्पभक्षके
?गरुडे च २ मयूरे उरगभक्षादयोऽप्यत्र । "स्वावासभाग
सुरगाशनकेतुयच्छा" माघः ।

उरङ्ग पुं स्त्री उरसा गच्छति उरस्+गम-ङ् नि० । सर्पे स्त्रियां
जातित्वात् डीष् । [सर्पे स्त्रियां जातित्वात् डीष् ।
उरङ्गम पुं स्त्री उरसा गच्छति उरस्+गम-खच् सलोपः ।
उरण पुं स्त्री ऋ-क्यु, धातोश्च रपरः । ?मेघे स्त्रियां जाति-
त्वात् डीष् । "दृकीवोरणमासाद्य मृत्पुरादाय गच्छति"
भा० शा० ६५ अ० । "य उरखं जघान नव चखत्वांसं
नवतिं च बाहून्" ऋ० २, १४, ४, २ दर्दुर्घट्ते पु० स्वामी ।

उरणात्त पु० उरणस्य मेघस्य अक्षीव अक्षि पुष्पं यस्य ।
दर्दुर्घे (दादमर्हन्) दृष्टे । स्वामी तु उरणाख्यस्तत्रार्थे
इत्योह । तन्मते उरणस्याख्या आख्या यस्येति विग्रहः

उरभ्र पुं स्त्री उर उल्कटं भ्रमनि भ्रम-ड प्रषो० उलोपः ।
?मेघे स्त्रियां जातित्वात् डीष् २ दर्दुर्घट्ते पु० स्वामी ।
तखेदम् अण् । औरभ्र मेघमांसादौ "हृविषाऽन्नेन वै मांसं
पायसेन च वत्सरम् । मातृस्थहारिणकौरभ्रशकुनच्छाग
पार्षतेः । ऐश्वरीरववाराहशार्थमीसैर्यथाक्रमम् । मासाभिद-
ङ्गा तृष्यन्ति दत्तेनेह पितामहाः" याज्ञ० । "दर्पिता
भ्राङ्गखड्गाह्वमहिषोरभ्रकुङ्कराः" सुश्रुते पशुषु तस्य
दर्पितत्वमुक्तम् स च पाम्यपशुः "अश्वाश्चतर्गो-
स्त्रोद्रवस्तोरभ्रमेदः पुच्छप्रभृतयो पाम्याः" सुश्रु० तन्नां
स्युष्णास्तत्रैव "पाम्या वातहराः सर्वे दृंहण्याः कफदि-
त्तलाः । मधुरा रसपाकाभ्यां दीपना बलवर्द्धनाः"
"दृंहणं मांसमौरभ्रं पित्तक्षेपावहं शुभ" ।